

Голас Радзімы

№ 50 (1828)
15 снежня 1983 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Цёмная ноч над Шунеўкай, адной з соцень беларускіх вёсак, спаленых фашыстамі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Ніколі не зазвіняць тут дзіцячыя галасы, не пачуецца вясёлая песня. Летась на месцы, дзе была Шунеўка, адкрыўся мемарыял. Схіліце, людзі, галовы перад помнікам маці, навекі застылай у метале шматпакутнай жанчынай. Яна заклікае нас памятаць пра жахі, якія нясе чалавецтву вайна. [Нататкі пра Шунеўскі мемарыял змешчаны на 5-й стар.]

падзеі • людзі • факты

АКЦЫІ ГРАМАДСКАСЦІ

МІР — ПЛАНЕЦЕ

Савецкія людзі актыўна падтрымалі Міжнародны тыдзень дзеянняў супраць размяшчэння ў Еўропе амерыканскіх «Першынгаў-2» і крылатых ракет. Ён праводзіўся з 4 па 12 снежня па закліку Сусветнага Савета Міру.

У рамках гэтай акцыі на Беларусі прайшлі многалюдныя мітынгі. Мір — Еўропе! Мір — планеце! — рашуча патрабавалі аўтамабілебудаўнікі Мінска і чыгуначнікі Ваўкавыска, шахцёры Салігорска і ўрачы Брэстчыны... Яны адзінадушна адобрылі знешнепалітычны курс КПСС і Савецкай дзяржавы.

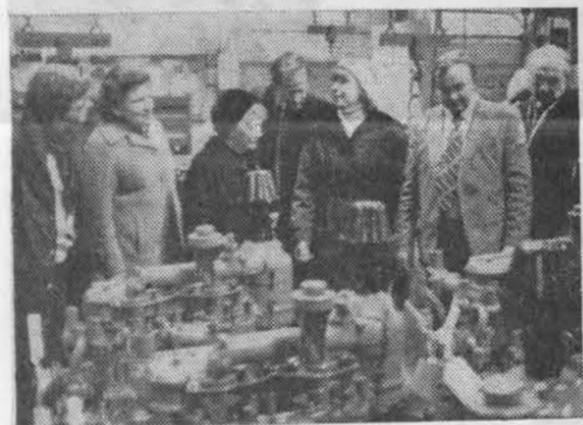
— Нас нельга запалохаць. Савецкі Саюз моцны не толькі сваёй ваеннай магутнасцю, але і непахісным імкненнем нашага народа да міру, да дружбы і супрацоўніцтва з усімі народамі зямлі, — сказаў, выступаючы на Мінскім аўтазаводзе, старшыня Беларускай рэспубліканскай камісіі са-дзейнічання Савецкаму фонду міру, народны мастак СССР, Герой Сацыялістычнай Працы Заір Азгур. — У Заяве Ю. У. Андропова дакладна выказаны нашы заветныя думкі і спадзяванні. Параспыніць гонку ўзбраенняў, асабліва ядзерных.

Грубым замахам на мір назвалі размяшчэнне ў Еўропе амерыканскай зброі першага ўдару настаўнікі Гродзеншчыны, рабочыя завода «Гомсельмаш» працаўнікі беларускай фірмы «Мір», якая выпускае дзіцячыя цацкі... Уся Беларусь рашуча асудзіла агрэсіўны курс Вашынгтона.

А ў нядзелю, 10 снежня, у Мінску адбыўся сход актыўна прыхільнікаў міру Беларусі, праведзены ў рамках Міжнароднага тыдня дзеянняў супраць размяшчэння «Першынгаў-2» і крылатых ракет у Еўропе.

Рашучае «Не!» амерыканскай зброі першага ўдару на кантыненте заявілі ўдзельнікі сходу старшыня Беларускага рэспубліканскага камітэта абароны міру, народны паэт Беларусі П. Панчанка, рабочы Магілёўскага будаўнічага трэста № 12 В. Суднік, член-карэспандэнт АН БССР Г. Гурыновіч і многія іншыя.

ГОСЦІ З-ЗА МЯЖЫ

На працягу двух дзён у Мінску знаходзілася дэлегацыя нарвежскіх прыхільнікаў міру. Цёпла і сардэчна прайшла сустрэча на Мінскім матарным заводзе. Галоўны інжынер прадпрыемства К. Шаўлоўскі расказаў пра гісторыю стварэння завода, удзел яго работнікаў у руху савецкіх прыхільнікаў міру. Госці з Нарвегіі пазнаёміліся са слаўтасцамі беларускай сталіцы, пабывалі ў адной з сярэдніх школ Мінска, зрабілі паездку ў Хатынь і на Курган Славы, пабывалі ў Беларускай дзяржаўнай музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, сустрэліся з актывістамі Беларускага рэспубліканскага камітэта абароны міру.

НА ЗДЫМКУ: дэлегацыя нарвежскіх прыхільнікаў міру на Мінскім матарным заводзе.

НОВАБУДОУЛІ

ДЛЯ МІЖНАРОДНЫХ
ВЫСТАВАК

На праспекце Машэрава ў Мінску будзецца галоўны корпус выставачнага павільёна, прызначанага для правядзення міжнародных выставак. Размешчаны на адной з прыгажэйшых магістралей горада, ён арганічна ўпінаецца ў яго структуру, надае праспекту яшчэ больш сучасны выгляд. Праект корпуса распрацаваны ў інстытуце «Мінскпраект».

Будынак узводзіцца ў зручным і прасторным месцы. Ужо з першых мінут наведвальнікі будуць трапляць у атмасферу святочнасці: перад павільёнам намечана паставіць адкрытую экспазіцыйную пляцоўку з флагштакімі ўсіх краін — удзельніц выстаўкі. Корпус, у які ўваходзяць выставачныя залы, прэс-цэнтр, будзе нагадваць пялёсткі гіганцкай кветкі дыяметрам семдзесят і вышыняю семнаццаць метраў.

ТУ-134 ЛЯЦЦЬ У ГРОДНА

Пробным рэйсам самалёта ТУ-134, які днямі прыземліўся ў Гродна, уведзена ў строй узлётна-пасадкавая паласа будучага аэрапорта. Яна зможа прымаць скарасныя і ўмяшчальныя сучасныя авіялайнеры.

Будаўнікі пачалі таксама ўзвядзенне шматпа-

вяховага будынка камандна-дыспетчарскага пункта. Апрача лётнай службы, тут размесцяцца залы чакання, білетныя касы, багажнае аддзяленне, пакой маці і дзіцяці, буфеты. У бліжэйшы час пачнецца ўзвядзенне будынка аэравазала, разлічанага на прыём і адпраўленне чатырохсот пасажыраў у гадзіну, што ўвосем разоў больш, чым магчымасці старога. З уводам новага аэрапорта працяг рэйсы павятраў лайнераў звязуць Гродна з дзесяткамі гарадоў краіны.

МЕЛЯРАЦЫЯ

УТАЙМАВАННЕ ПРЫПЯЦІ

Не страшныя цяпер паводкі ўгоддзям палескага калгаса «Заветы Леніна», які раскінуўся па берагах ракі Прыпяць. Ад затоплення лугі і раллю абараніла насыпаная пятнаццацікіламетровая дамба, узвядзенне якой завяршылі нядаўна меліяратары. Яны асушылі 1 120 гектараў прыбярэжных забалочаных земляў.

Прыпяць і шматлікія яе прытокі ў час паводак заталпаюць сотні тысяч гектараў зямлі, вада затрымаецца да позняй вясны. Каб угоддзі не «прастойвалі», меліяратары агароджваюць іх землянымі дамбамі. Яны абаранілі ўжо звыш ста тысяч гектараў зямлі і сенакосаў, садоў і агародаў.

СУПРАЦОУЊІЦТВА

НА ЭКРАНЕ — ДРУЖБА

Героямі дакументальнага фільма, знятага тэлебачаннем ГДР, сталі інжынеры і рабочыя наваполацкага вытворчага аб'яднання «Палімір». Сярод іх — начальнік устаноўкі А. Слізскі, начальнік цэха В. Дацэнка, апаратчык А. Баеў і іншыя.

Тэлежурналісты з ГДР выбралі месца здымкі не выпадкова. Амаль 15 гадоў калектывы хімічнага гіганта ў Наваполацку і народнага прадпрыемства «Лейна верке» ў Айзенхютэнштаце супрацоўнічаюць і саборнічаюць. Нямецкія спецыялісты ўдзельнічалі ў мантажы устаноўкі «Палімір-50» па выпуску поліэтылена, на «Лейна верке» праходзілі стажыроўку наваполацкія інжынеры і тэхнікі. А накіпшы воныт у эксплуатацыі абсталявання, беларускія хімікі шчодро дзяліліся ім з калегамі з ГДР, вучылі ў сябе маладое пакаленне «Лейна верке».

Адзняты ў Наваполацку матэрыял увайшоў у тэлефільм аб гісторыі і сённяшнім дні народнага прадпрыемства «Лейна верке».

НОВЫЯ ВЫРАБЫ

УБРАННЕ ДЛЯ КВАТЭРЫ

Адну і тую ж тканіну па-рознаму навучыліся вырабляць магілёўскія тэкстыльшчыкі. У залежнасці ад попыту яна то шчыльная, то «прарэджаная» ажурнымі палоскамі.

Гэта першы прамысловы ўзор такой універсальнай парцьернай тканіны ў нашай краіне, якая па-ступіла ўжо ў магазіны Магілёва. Да канца года вытворчае аб'яднанне шаўковых тканін вырабіць паўмільёна квадратных метраў матэрыялу, а ў будучым годзе — звыш трох мільёнаў квадратных метраў.

На прадпрыемстве створаны цэх, які спецыялізуецца на вырабе парцьернага палатна. У новым годзе тут пачнецца выпуск яшчэ адной навінкі — жакардавай тканіны. Рысунк на яе будзе наносіцца проста на ткацкім станку. Гэта дасць магчымасць яшчэ больш расшырыць асартымент прыгожых парцьерных вырабаў.

ЦЯПЛО ДОРЫЦЬ «МАЛЮТКА»

Не трэба быць печніком, каб скласці печ, выпуск якой асвоіў Мінскі завод ацяпляльнага абсталявання. Увесь «будаўнічы матэрыял» — чыгунныя сценкі, рашоткі, крышкі — змяшчаецца ў невялікім металічным паддоне, дзе «Малютка» — так называецца аграгат — збіраецца за дзве-тры минуты. Хоць велічыня яна ўсяго з газавую пліту, па цэлааддачы мала ў чым уступае «вялікай» печы, а па эканамічнасці перавышае яе. Некалькі кілаграмаў вугалю, торфу або дроў дастаткова, каб падтрымаць у доме на працягу сутак нармальную тэмпературу. Галоўную ж якасць — высокую цэлааддачу — «Малютка» атрымала ад асноўнай прадукцыі прадпрыемства — радыятараў, контуры якіх напамінаюць яе сценкі.

АЙЧЫННАЯ МАРКА

ЭЛЕГАНТНЫ «ВІЦЯЗЬ»

Журы міжнароднага конкурсу дызайна ў Бамбеі прысудзіла віцэбекаму тэлевізару «Віцязь» ганаровы дыплом. Строгія знаўцы разважалі нядоўга: «Віцязь» сапраўды вельмі прыгожы! Яго стваральнікі прымянілі для абліцоўкі дэкаратыўную плёнку, якая, акрамя прыгажосці, валодае яшчэ многімі якасцямі. Дастаткова сказаць, што корпус не баіцца вільгаці; устойлівы да механічных нашкодванняў і не выгарае на святле.

А на заводзе, між тым, рыхтуюцца да выпуску сабрата «Віцязя-733» — «Арыён» і «Віцязя-738». Неўзабаве гэтыя сучасныя тэлевізары з'явяцца ў магазінах.

ДАПАМАГЛІ ВУЧОНЫЯ

БАЛЬЗАМ ДЛЯ ФЕРМ

Новы стимулятар росту жывёл беларускія вучоныя назвалі «Бальзам лясны А». Яго атрымліваюць з адходаў шкіпінарнай вытворчасці.

Многія тысячы доследных парсят далі дадатковыя прыбаўкі ў вазе, таму што ў паветры, якое ўтрымлівае бальзам, колькасць бактэрыяў змяншаецца ў 10 разоў. У свінарніках і кароўніках пасля апрацоўкі бальзамам надоўга застаецца пах хвойнага лесу.

ПАЛІМЕР — «ЛЕКАР» МЕТАЛУ

Другое жыццё на Гомельскім матарарамонтным заводзе сталі атрымліваць дэталі, якія зусім нядаўна не падлягалі аднаўленню. Самы матэрыялаёмкі і дарагі вузел з іх — блок цыліндраў рухавіка ўнутранага згарання. Калі ў ім паяўляліся нават мікраскапічныя трэшчыны, увесь блок прыходзілася пускаць у металалом. Ні зваркай, ні іншымі вядомымі метадамі ліквідаваць гэты дэфект не ўдавалася.

З дапамогай беларускіх вучоных наватары прадпрыемства знайшлі спосаб прадоўжыць жыццё вузла. Цяпер паверхню блока цыліндра заліваюць спецыяльнай палімернай масай. У печы яна павялічваецца ў аб'ёме, палімерызуецца і канчаткова «заклейвае» трэшчыны, забяспечваючы адначасова трывалае злучэнне з металам.

Усяго толькі гадзіна такой «касметычнай» апрацоўкі — і блок гатовы да работы. Трываласць яго і іншых дэталей, адноўленых гэтак жа, пацвердзілі выпрабаванні, праведзеныя на заводзе і ва ўмовах эксплуатацыі.

Новы спосаб рэстаўрацыі даступны любому аўтарамонтнаму прадпрыемству. Усе кампаненты для такога «лякарства» з палімераў недэфіцытныя, яны выпускаюцца нашай прамысловасцю.

СЯБРЫ ПРЫРОДЫ

ЛЯСНАЯ АКАДЭМІЯ

У запаведна-паліўнічай гаспадарцы «Белавежская пушча» арганізавана навуковае таварыства навучэнцаў. Яно складаецца ў асноўным са старшакласнікаў Камянюцкай сярэдняй школы. Пад кіраўніцтвам выкладчыкаў школьнікі праводзяць цікавыя назіранні, эксперыменты, памагаюць складаць кармавыя рацыёны для жывёлы, якая ўтрымліваецца ў вальерах, вывучаюць звычкі, сочаць за развіццём патамства. Самыя старанныя атрымліваюць званне «Сапраўдны сябар прыроды».

Калі камусьці спачатку і здавалася, што захваленне хлопчыкаў і дзяўчынак усяго толькі дзіцячая гульня, то цяпер відавочна, што ад гэтых заняткаў вялікая карысць. Работы юных глебазнаўцаў, напрыклад, «Белавежскія чарназёмы» адзначаны ўзнагародамі ВДНГ СССР.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

КАЛІНКАВІЧЫ. Клопатам пра чалавека працы прасякнута дзейнасць прафсаюзнай арганізацыі Калінкавіцкага камбіната хлебапрадуктаў. Толькі сёлета на пуцёўках прафсаюза ў санаторыях напавілі сваё здароўе 23 рабочыя. Акрамя таго, многія працаўнікі прадпрыемства зрабілі турыстычныя паездкі, пабывалі ў дамах адпачынку.

СТАРЫЯ ДАРОГІ. Памаладзела вёска Падарэсе — цэнтральная сядзіба калгаса імя Жданава. Тут сёлета пабудавана сем аднакватэрных жылых дамоў, гасцініца і лазне-пральны камбінат. І на будучы год плануецца нямала новабудоваў. У вёсцы з'явіцца сталовая, атрымаюць кватэры дзесяць сем'яў.

Расце, харашэе, пагранічны Брэст. У многім дзякуючы домабудаўнічаму камбінату — аднаму з самых маладых прадпрыемстваў горада. За 14 гадоў існавання яго калектыв з'яўляўся пад засяленне 25 тысяч кватэр агульнай плошчай 1 мільён квадратных метраў. Цяпер будаўнікі ўзводзяць буйнейшы ў абласным цэнтры мікрараён Усход. Выкарыстоўваючы перадавыя метады працы, яны скарачаюць тэрміны ўводу жылля, зніжаюць яго сабекошт, павышаюць якасць работ.

НА ЗДЫМКУ: будаўніцтва новых дамоў у мікрараёне Усход.

«Ні адно сур'езнае рашэнне гарадскога камітэта партыі за апошнія дзве гады не прынята без майго непасрэднага ўдзелу». Так лічыць 43-гадовы слесар завода «Гомсельмаш», беспартыйны Генадзь Васілевіч.

Пад гэтай заявай можа падпісацца трэць жыхароў Гомеля, у якім сёння працуе вае звыш 400 тысяч чалавек. Усе яны: рабочыя і хатнія гаспадыні, студэнты і настаўнікі, камуністы і беспартыйныя — так ці інакш зрабілі ўплыў на практычную дзейнасць гарадскога камітэта партыі, удзельнічаючы ў шэрагах апытанняў грамадскай думкі. Апошнія гады гарком рэгулярна праводзіць іх на прырэдадні прыняцця ім найбольш адказных рашэнняў. Імяна для гэтага пры ім створаны не прадугледжаны традыцыйнай структурай орган — Інстытут сацыялагічных даследаванняў на грамадскіх пачатках.

Перада мной анкета на чатыры старонкі, зроблена друкарскім спосабам. «Просім даць шчырыя і прынцыповыя адказы на пытанні, якія нас цікавяць. Будзем удзячныя, калі вы выкажаце ўласнае меркаванне па данай праблеме», — напісана спачатку. Заўважаю, што ў прапанованых варыянтах адказаў на шматлікія пытанні пераважаюць ацэнкі з крытычным «ухлімам».

З дапамогай гэтай анкеты мы правялі вывучэнне ўмоў працы рабочых на прадпрыемствах Гомеля, — гаворыць сакратар гарадскога камітэта партыі Нэлі Іванова. — Зразумела, мы маглі даручыць даследаванне праблемы рабочым свайго апарату ці спецыялістам. Але хто можа даць больш аб'ектыўную і глыбокую ацэнку, чым самі рабочыя? Прычым хацелася атрымаць як мага больш крытычных заўваг і прапаноў, каб абагуліць іх потым на бюро гаркома, выпрацаваць дзейную праграму па ліквідацыі недахопаў.

— Такое рашэнне было прынята?

— Так. Прааналізавалі адказы некалькіх тысяч чалавек, якія працуюць на дванаццаці розных прадпрыемствах. У цэлым карціна вы-

ПАРТЫЙНЫ КАМІТЭТ ПРЫСЛУХОЎВАЕЦА ДА ДУМКІ ХАТНЯЙ ГАСПАДЫНІ

ГОРАД АБМЯРКОЎВАЕ ПРАБЛЕМУ

светлілася ядрэнная. Пад кантролем партыйных і прафсаюзных арганізацый заводаў і фабрык планамерна паляпшаюцца ўмовы працы і быту рабочых, укараняюцца прагрэсіўныя працэсы і тэхналогіі, скарачаюцца непрадукцыйныя і ручныя аперацыі. На гэта пастаянна затрачваюцца вялікія сродкі. Але сутыкнуліся мы і з процілеглымі фактамі. У пагоні за планам некаторыя кіраўнікі больш спадзяюцца на падгананне, чым на тэхнічны прагрэс. Гарком — не гаспадарчы, а палітычны орган. У нашы задачы ўваходзіць не складанне, скажам, тэхнічных рэкамендацый, а перш за ўсё, выхаванне кадраў, мабілізацыя іх на вырашэнне галоўных сёння праблем. З гэтых пазіцый прынята пастанова. Спагнаць давядзецца з канкрэтных выканаўцаў. І даволі строга. Напрыклад, па нашаму патрабаванню быў зняты з займаемай пасады дырэктар мясцовага электратэхнічнага завода, пра дзелавыя і чалавечыя якасці якога адмоўна выказаліся яго падначаленыя.

У дасье інстытута нямаю падобных прыкладаў. Толькі ў 1980 годзе вывучана больш за 30 буйных праблем, не лічачы абследаванняў на асобных прадпрыемствах.

Магчымаць выказаць сваю думку атрымлівалі не толькі члены вытворчых калектываў, але і работнікі сервісу, студэнты і нават школьнікі. Асабліва многа анкет распаўсюджвалася па месцы жыхарства. Іх мэта — высветліць, наколькі задавальняе гараджан бытавое і камунальнае абслугоўванне, транспарт, парадак работы ўстановаў гандлю і культуры.

— Няўжо раней, да стварэння інстытута, гарком рэнні надаваў увагі гэтым праблемам?

— Партыйная работа немагчыма без уліку грамад-

скай думкі. І мы заўсёды ўважліва сачылі за ёю. Гэта прынцыповыя і вострыя выступленні саміх камуністаў на сходках пярвічных арганізацый. Пастаянна паведамлялі аб настроях мас пісьмы працоўных у партыйныя і савецкія органы. Вялі асабісты прыём наведвальнікаў, у тым ліку і беспартыйных, аналіз пытанняў і заўваг, якія паступаюць да нас у час сустрэч на прадпрыемствах, публічных выступленняў партыйных работнікаў, заняткаў у сістэме палітычнай і эканамічнай адукацыі. Усе гэтыя формы дзейнічаюць і па сёння. Нядаўна, напрыклад, праведзены так званы дзень адкрытага пісьма ў новым раёне горада Волатава. Адсюль часцей за ўсё паступалі скаргі жыхароў на недавальняючы сервіс. Тады на сустрэчу з жыхарамі раёна, загадзя абвясціўшы іх пра гэта, прыйшлі сакратары гаркома, кіраўнікі ўсіх служб быту. На месцы выслухвалі заўвагі, давалі даручэнні адказным работнікам. У выніку на працягу кароткага часу быў удакладнены графік работы транспарту, гандлю, сістэмы бытавога абслугоўвання. Скаргі жыхароў спыніліся.

— Што ж новага тады ўнёс у гэтую работу інстытут?

— З'явіўся навуковы падыход. Мы можам не толькі аператыўна канстатаваць становішча спраў, але і прагназіраваць сітуацыю ў сацыяльным і эканамічным развіцці. Задача стаяла так. Забяспечыць дакладны ўлік інтарэсаў усіх слабаў насельніцтва, дабіцца іх спалучэння з інтарэсамі агульнанароднымі. Прынцыповая пазіцыя партыі ў гэтым пытанні наступная: сацыялізм не павінен у імя агульнага дабрабыту падаўляць інтарэсы асабістыя, мясцовыя, спецыфічныя патрэбнасці розных сацыяльных

груп. Трэба ўлічваць іх і больш поўна выкарыстоўваць як рухаючую сістэму развіцця савецкага грамадства. Сродкі для гэтага мы знайшлі, як гаворыцца, пад рукамі. У горадзе — 4 вышэйшыя навучальныя ўстановы, каля двух дзесяткаў даследчых і праектных інстытутаў, сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы. У іх нямаю вучоных-грамадазнаўцаў. Вось яны і склалі аснову інстытута, зацікавілі памочнікаў з ліку штатных заводскіх сацыялагаў, грамадскіх.

— Чаму такі інстытут створаны пры гаркоме, а не самастойна?

— Важна не проста ведаць сітуацыю, а аператыўна ўплываць на яе, выпраўляць недахопы. Гарадскі партыйны камітэт мае для гэтага найлепшыя магчымасці. У Гомелі 630 пярвічных партыйных арганізацый, што аб'ядноўваюць 33 тысячы камуністаў, якія працуюць ва ўсіх гаспадарчых і адміністрацыйных органах. Праз іх, перш за ўсё, мы неадкладна рэалізуем свае рашэнні. Калі раней пры гэтым мы абаніраліся на думкі адзінак, то цяпер — дзесяткаў і соцень тысяч.

— Ці не атрымліваецца, што партыйны камітэт цяпер дзейнічае па падказцы хатняй гаспадыні?

— Партыя працавала і працуе, зыходзячы са сваёй Праграмы, рашэнняў з'ездаў і пленумаў, якія адобраны не толькі камуністамі. Думка хатніх гаспадынь, дарэчы, не супярэчыць гэтым рашэнням.

— У гэтым пераконваюць і вынікі вывучэння грамадскай думкі?

— Мы правялі масавае апытанне розных слабаў насельніцтва аб рашэннях XXVI з'езда КПСС. Абсалютная большасць ацаніла іх самым высокім балам, выказала гарачае адабрэнне пла-

нам партыі, накіраваным на падтрыманне міру і рост дабрабыту савецкіх людзей. Другі факт. 93 працэнты апытаных сцвярджаюць у анкетах, што не толькі аператыўна, але і глыбока вывучаюць усе бягучыя рашэнні Цэнтральнага Камітэта партыі. Гэтую лічбу пацвярджае і сам характар адказаў: аргументаваны, зацікаўлены, дзелавы.

— Ці значыць гэта, што барометр грамадскай думкі заўсёды рэгіструе «бязвольныя» стан нашых спраў?

— Мы былі б дрэннымі сацыялагамі, калі б атрымлівалі толькі такія вынікі. Ды і задача наша, паўтараю, высветліць недахопы. І мы выр'яляем іх нямаю. Напрыклад, становішча з дысцыплінай працы. Тое, што на нейкім этапе мы «ўпусцілі» гэты важнейшы ўчастак работы, высветлілася яшчэ да таго, як была прынята афіцыйная пастанова партыі і ўрада па гэтай праблеме. Нам сіналізавалі пра гэта самі рабочыя, большасць з якіх рэзка асуджалі лайдаюць, патрабуючы прымяняць да іх больш суровыя меры пакарання. Лічу, што пастанова ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР па гэтым пытанні нарадзілася менавіта з уліку такіх настрояў. «Чырвоны сігнал» трылогі запалілі рабочыя, даючы ў анкетах ацэнку існуючай у горадзе сістэме эканамічнай адукацыі працоўных. У гэтай справе аказалася нямаю фармалізму. Часта рабочыя лепш ведалі апошнія падзеі ў свеце, чым канкрэтыя справы на сваім заводзе. Нам давядзецца перабудаваць у метадах сваёй работы, каб ліквідаваць гэты прабел.

— Якія перспектывы ў інстытута?

— Да васьмі дзеючых сектараў, важнейшыя з якіх сектары праблем сацыяльнага развіцця, сацыялогіі, працы, эфектыўнасці працы кіраўнічых сістэм, дададзім новыя. Напрыклад, сектар экалогіі. Часцей хацелася б падключыць высокакваліфікаваны штат інстытута да вырашэння праблем на асобных заводах, у мікрараёнах. Партыйная работа — гэта, у канчатковым выніку, заўсёды клопат пра дабрабыт канкрэтных людзей.

— Якія перспектывы ў інстытута?

— Да васьмі дзеючых сектараў, важнейшыя з якіх сектары праблем сацыяльнага развіцця, сацыялогіі, працы, эфектыўнасці працы кіраўнічых сістэм, дададзім новыя. Напрыклад, сектар экалогіі. Часцей хацелася б падключыць высокакваліфікаваны штат інстытута да вырашэння праблем на асобных заводах, у мікрараёнах. Партыйная работа — гэта, у канчатковым выніку, заўсёды клопат пра дабрабыт канкрэтных людзей.

— У гэтым пераконваюць і вынікі вывучэння грамадскай думкі?

— Мы правялі масавае апытанне розных слабаў насельніцтва аб рашэннях XXVI з'езда КПСС. Абсалютная большасць ацаніла іх самым высокім балам, выказала гарачае адабрэнне пла-

Вячаслаў ХАДАСОУСКІ.

ШЧАСЛІВЫЯ!

Да таго, што ў іх народзіцца адразу двое дзяцей, Таццяна і Пётр Марозавы рыхтаваліся загадзя. Так прагназіравалі ўрачы. Але рэчаіснасць перавысіла прадказанні. Траіня! Гэта было нечаканасцю. І ў першую чаргу, вядома, для бацькоў.

Цяжкасці не спалохалі іх. Калі з нараджэннем дзіцяці ў сям'ю прыходзіць радасць, дык Таццяна і Пётр шчаслівыя ўтрая. Маладая сям'я атрымала прасторную трохпакаёвую кватэру ў новым мікрараёне горада Маладзечна.

Святлана, Людміла і Кацярына — так назвалі дзяўчынак бацькі — для чужых зусім падобныя. «У раддое і мне яны здаваліся аднолькавымі, — смяецца Таня. — Асабліва Людзі і Каця. Цяпер жа нават паводзіны ў дзяўчынак розныя». Сям'я спакойная — Людзі. Калі мама пасадзіла іх з Кацяй на канапу, значыць, трэба ціхенька сядзець і гуляць. А вох у Светы характар зусім іншы.

К васьмі месяцам, як расказваюць бацькі, яна ўжо сваім ходам (дзе на карачках, дзе трымаючыся за што-небудзь) абследавала найбольш цікавыя і даступныя месцы ў кватэры. Мама лічыць, што лепш усаджваць яе не на канапу, а на дыван проста на падлозе: так спакойней. Дарэчы, Света нарадзілася самай маленькай — 1 кілаграм 900 грамаў. Вага Людзі і Каці была па два з палавінай кілаграмы. У сем месяцаў Света важыла 9 кілаграмаў, а Людзі і Каця — па 8 кі-

лаграмаў 900 грамаў. Рост ва ўсіх быў аднолькавы. У Светы раней з'явіліся зубкі. Так што неспакою яна дастаўляе больш за сястрычак.

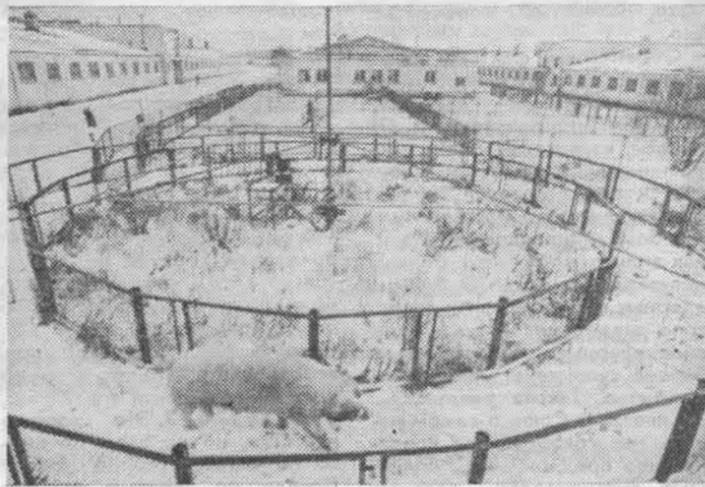
Устаць ноччу да дзяўчынак, супакоіць іх, перапавіць — гэта татавы клопаты. Ды і ад іншых хатніх спраў ён не ўхіляецца. Вялікай дапамогай Таццяне Марозавай стала тое, што адміністрацыя дзіцячай бальніцы пайшла насустрач маладой мнагадзетнай маці, і на месца патрэбнай па закону нямецкай аформіла Таніну маці. Здаецца, драбязя. А як многа яна значыць: бабуля ёсць бабуля!

10 снежня траінятам споўнілася дзесяць месяцаў. За гэты час яны падраслі, падужэлі, паразумнелі. Жыццё сям'і стабілізавалася. Ва ўсіх нармальнае здароўе і выдатнае самаадчуванне.

Таццяна працуе інжынерам на Маладзечанскім заводзе сілавых паўправадніковых вентыляў, Пётр — у вылічальным цэнтры аблспажыўсаюза.

На развітанне заходжу ў дзіцячы пакой маладой сям'і Марозавых: чысціна, утульнасць. У ложках паспаваюць юныя грамадзянкі нашай краіны: Святлана, Людміла і Кацярына. Шчаслівыя!

Т. АКВІЛАВА.

Саўгас «Паўднёвы» Гомельскага раёна — адзін з самых буйных на Палессі. Ён пастаўляе дзяржаве прадукты жывёлагадоўлі, у асноўным — свініну, якой рэалізуе штогод тысячы тон. На гіганцкім адкормачным комплексе гаспадаркі сёння ўтрымліваецца 24 тысячы свіней. Працэсы прыгатавання і раздачы кармоў тут поўнаасцю механізаваны. Нядаўнія свінаркі зараз

сталі высокакваліфікаванымі аператарамі. НА ЗДЫМКАХ: комплекс саўгаса «Паўднёвы». На пярэднім плане электрыфікаваны манеж для актыўнага мацыеўна жывёл; у цэху дарожчавання парсят. Галоўны ветэрынарны ўрач саўгаса П. ПАЗНЯКОЎ і аператары цэха Н. КІР'ЯНАВА і Т. КОСЦІНА аглядаюць маладняк. Фота І. ЮДАША.

НАВОШТА АЎТАМАБІЛЮ ЛАЗЕР?

— Каб стаць доўгажыхаром, — зусім сур'езна адказваюць мінскія аўтазаводцы. Падрыхтоўка да масавага выпуску магутных і хуткасных ма-

шын новага сямейства «МАЗ-6422» запатрабавала абнаўлення многіх тэхналагічных працэсаў. Асабліва — павышэння надзейнасці вузлаў і дэталей. І вось тут лазерны прамень аказваўся незамэнным. Ён умее рабіць тое, што не пад сілу традыцыйным спосабам апрацоўкі, — умацоўваць не ўсю дэталю, а толькі самую слабую яе месцы. Прамень лазера здольны пранікаць у метал на строга пэ-

ным участку. Ахоўны слой, які ўтвараецца, па трываласці не ўступае звышцвёрдым металам. Лазерны спосаб ламавання паспяхова праішоў улабораторыі выпрабавання, на чарзе — перадача ўстановак работнікам вытворчасці. Мантаж іх у цэхах прадпрыемства будзе завершаны да пачатку работы галоўнага канвеера для зборкі новых беларускіх аўтамабіляў. А. ТАРАНДА.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ В МОСКВЕ

Открывая пресс-конференцию, Л. Замятин сказал:

Сегодняшняя пресс-конференция посвящена одному из самых острых международных вопросов — начавшемуся размещению в Западной Европе новых американских ядерных ракет первого удара. Этот безрассудный акт перечеркнул возможность продолжения переговоров в Женеве и со всей очевидностью показал, что США и ряд стран НАТО пытаются ликвидировать сложившееся в Европе примерное равенство военных сил, в том числе ядерных, между НАТО и Организацией Варшавского Договора, которое объективно обеспечивало европейскую безопасность и стабильность. Все это создает принципиально новую ситуацию, которая вызывает серьезную озабоченность и тревогу у народов Европы и в мире в целом.

Принципиальная позиция Советского Союза и оценка последних событий, связанных с размещением американских ядерных ракет, дана в Заявлении Юрия Владимировича Андропова от 24 ноября 1983 года.

В свете этого Заявления и на его основе мы хотели бы сегодня проанализировать складывающуюся обстановку в связи с началом размещения новых американских ракет.

Выступивший на пресс-конференции Г. Корниенко заявил:

США с самого начала сознательно вели дело не к успеху, а к провалу женевских переговоров.

Придя на переговоры с заведомо неприемлемым для СССР «нулевым вариантом», который на практике означал бы ноль ракет для Советского Союза и ноль сокращений для НАТО и от которого, ввиду его полной абсурдности, США должны были вскоре отказаться, они тем не менее в дальнейшем, до последнего дня переговоров, занимали не менее нереалистическую позицию.

Существо ее — при некоторых вариациях по форме — неизменно оставалось одно: Советский Союз должен резко сократить свои ядерные средства средней дальности, причем не только в европейской части страны, а Соединенным Штатам должно быть позволено, наоборот, существенно нарастить уже имеющийся у НАТО в Европе и без того немалый арсенал ядерных средств средней дальности.

Короче говоря, установка у США была ясная: завести переговоры в тупик и как можно скорее приступить к развертыванию своих ракет в Европе.

Ответственность за создавшееся положение, в том числе за срыв переговоров, вместе с США несут и те, кто дал «зеленый свет» установке американских ракет на европейской земле. Это прежде всего правительства ФРГ, Англии и Италии.

Свою долю ответственности несут также правительства Североатлантического союза, которые хотя и не принимают ракет на своей территории, но, поддерживая позицию США, тем самым способствовали провалу переговоров.

И не чем иным, как желанием уйти от ответственности, является демонстрируемый сейчас в Вашингтоне и некоторых других западных столицах деланный оптимизм насчет того, что Советский Союз не сегодня, так завтра вернется за стол женевских переговоров, несмотря на развертывание американских ракет.

Советский Союз, разумеется, не хотел бы считать создавшуюся ситуацию необратимой. Если со стороны стран

5 декабря в Москве состоялась пресс-конференция для советских и иностранных журналистов. В ней приняли участие начальник Генерального штаба Вооруженных Сил — первый заместитель министра обороны СССР Маршал Советского Союза Н. ОГАРКОВ, первый заместитель министра иностранных дел СССР Г. КОРНИЕНКО, заведующий Отделом международной информации ЦК КПСС Л. ЗАМЯТИН.

НАТО будет проявлена готовность вернуться к положению, существовавшему до начала размещения в Европе американских ракет, то Советский Союз будет также готов сделать это. Об этом ясно сказано в Заявлении Ю. В. Андропова 24 ноября. Это вытекает и из неизменности принципиального курса Советского Союза на прекращение гонки вооружений, прежде всего ядерных, курса на уменьшение и в конечном итоге — полное устранение угрозы ядерной войны. Это вообще единственно рациональный путь, подсказываемый человеческим разумом.

Приписывать, однако, Советскому Союзу готовность продолжить как ни в чем не бывало прежние переговоры под аккомпанемент устанавливаемых в Западной Европе американских ракет — это значит не просто выдавать желаемое за действительное ради успокоения самого себя, а умышленно вводить в заблуждение и свой народ, и мировую общественность с целью затормозить рост массовых протестов против размещения американских ракет. Но это — попытки с негодными средствами. На обмане далеко не уедешь.

Затем выступил Маршал Советского Союза Н. Огарков: Хотел бы кратко остановиться на военной стороне некоторых положений, изложенных в Заявлении руководителя нашей партии и государства товарища Ю. В. Андропова, сказал он.

Сейчас США и некоторые их союзники всячески пытаются снять с себя ответственность за срыв переговоров. И договариваются до абсурда, будто бы развертывание «Першингов» и крылатых ракет в Европе оправдано, что оно якобы даже необходимо для ликвидации какой-то «монополии СССР на ракеты средней дальности». Действительность, однако, полностью опровергает это.

Обратимся к фактам. СССР имеет на сегодня в Европе 938 носителей средней дальности (465 бомбардировщиков и 473 ракеты, из которых около половины — старые). У блока НАТО таких носителей 857 (162 ракеты Англии и Франции и 695 бомбардировщиков). У нас, как видите, несколько больше носителей, но у НАТО больше ядерных зарядов, почти в полтора раза. В целом же в этом виде ядерных вооружений в Европе существует примерное равенство. Такова реальность.

Советский Союз в самом начале переговоров внес кардинальное предложение: полностью ликвидировать ядерные вооружения в Европе как средней дальности, так и тактические и тем самым освободить Европу от ядерного оружия этих категорий. Это предложение было отвергнуто.

В этих условиях СССР предложил сократить число носителей ядерного оружия примерно в три раза (до 300) с равным подуровнем по ракетам. Одновременно согласился ликвидировать свои сокращаемые ракеты в Европе и заморозить количество ракет СС-20 на востоке. Интересы Англии и Франции при этом никак не ущемлялись — их ядерные вооружения просто учитывались. Но и это предложение не было принято.

В последующем СССР пошел еще дальше. Он согласился, чтобы на наших ракетах

СС-20 и количество зарядов было не больше того, что имеют на своих ракетах Англия и Франция. А коль скоро их у них 420—430, а каждая наша ракета имеет по 3 заряда, то СССР соглашался оставить в Европе лишь 140 ракет, то есть даже меньше, чем их имеется у Англии и Франции (162), а остальные ликвидировать.

Спрашивается — о какой же монополии СССР на ракеты может идти речь? Совершенно ясно, что возможность взаимоприемлемой договоренности на этой основе была полная. А вот желания к этому со стороны США, безусловно, не было. Скорее наоборот.

Почему же при таком огромном количестве ядерных средств Вашингтон упорно стремится разместить свои ракеты в Европе? Да потому, что он во что бы то ни стало хочет придать своим СЯС способность к нанесению так называемого «разрушающего» ядерного удара, то есть такого удара, который лишил бы СССР возможности нанести по агрессору ответный ядерный удар.

Достижима ли такая цель? Ответ здесь однозначен — нет и еще раз нет. В современных условиях при наличии у сторон больших запасов ядерного оружия и разнообразных систем их базирования, при широко развитых, многократно дублированных системах управления это исключено. Возмездие во всех случаях последует неотвратимо. Поэтому делать ставку на такой ядерный удар могут только авантюристы и самоубийцы.

Затем участники пресс-конференции ответили на вопросы корреспондентов.

Вопрос: Руководители стран НАТО утверждают, что именно советские ракеты СС-20 стали источником критической ситуации в Европе. Что можно сказать по этому поводу?

Ответ: Такие утверждения не соответствуют действительности. Советские ракеты СС-20 не изменили примерного равновесия сил в Европе и не создали критической ситуации. Дело в том, что на каждые две вновь поставленные ракеты СС-20 СССР одновременно снимал три ракеты СС-4 и СС-5. До начала развертывания СС-20 у нас на западе было около 600 ракет, а сейчас только 473. К тому же мощность зарядов на СС-4 и СС-5 превосходит мощность СС-20. Поэтому суммарная мощность всех зарядов за это время уменьшилась почти в два раза, а точнее — в 1,7. Это хорошо известно, но об этом почему-то на Западе упорно молчат. Правда, по ядерным зарядам на ракетах мы превосходим НАТО, но по общему количеству зарядов на всех носителях средней дальности и на сегодня НАТО превосходит нас примерно в полтора раза.

Поэтому критическую ситуацию на европейском континенте создают не СС-20, а новые американские ракеты средней дальности, которые резко меняют стратегическую ситуацию и увеличивают опасность.

Вопрос: Канцлер ФРГ Г. Коль утверждает, что размещение американских ракет в ФРГ обеспечит безопасность этой страны. Что бы вы сказали на этот счет?

Ответ: Действительно, канцлер ФРГ недавно заявил, что «ядерное удержание является самой надежной гарантией

предотвращения войны». Следуя этой логике, получается, что чем больше ядерного оружия у западной стороны, тем надежнее мир. Для руководителя страны, с территории которой в XX веке были развязаны уже две мировые войны и которая сама перенесла их последствия, такие рассуждения более чем странные и даже опасные.

Американские ракеты, размещенные в ФРГ, конечно, повысят опасность для СССР и стран социалистического содружества. Но одновременно они резко повысят ядерную опасность и для ФРГ. Ведь ее территория превращается в стартовую площадку ракет. И стало бы находиться в положении объекта для немедленного ответного удара. Близорукость в политике к добру не приводит.

Вопрос: В качестве одной из ответных мер в связи с началом размещения американских ракет в Европе объявлено об отмене взятых на себя Советским Союзом в одностороннем порядке обязательств. Относится ли это к обязательству СССР не применять первым ядерное оружие?

Ответ: Нет, не относится. Обязательство не применять первым ядерное оружие было взято Советским Союзом вне контекста женевских переговоров, и оно остается в силе.

Вопрос: Для чего развертывать оперативно-тактические ракеты повышенной дальности на территории ГДР и ЧССР, если СССР отменил мораторий, приступил к развертыванию своих ракет СС-20 в европейской части страны?

Ответ: Развертывание советских оперативно-тактических ракет повышенной дальности на территории ГДР и ЧССР имеет целью нейтрализовать то преимущество, которое рассчитывают получить США за счет короткого подлетного времени ракет «Першинг-2».

Вопрос: Не можете ли вы сказать, как здоровье Ю. В. Андропова?

Ответ: Как сообщал недавно Ю. В. Андропов в своем ответном письме руководителям движения врачей за мир, он не смог ввиду простудного заболевания встретиться с ними. Сейчас Ю. В. Андропов выздоравливает. Он в полном объеме занимается партийными и государственными делами, в том числе и вопросами Совета обороны СССР.

Вопрос: Какова будет судьба переговоров в Женеве об ограничении и сокращении стратегических вооружений?

Ответ: Американские ракеты средней дальности, будучи размещены в Европе, становятся применительно к СССР стратегическим оружием. Следовательно, то, что размещение этих ракет началось, не может не иметь последствий и для переговоров по стратегическим вооружениям. Каковы будут эти последствия, говорить трудно. Сегодня можно лишь сказать, что последнее заседание делегаций на нынешнем раунде этих переговоров состоится 8 декабря, а чем оно закончится — потерпите, скоро узнаете.

Вопрос: Какова дальность действия новых оперативно-тактических средств Советского Союза, размещаемых на территории ГДР и ЧССР?

Ответ: Достаточная для достижения большинства позиционных районов американских ракет, размещаемых в

странах Западной Европы.

Вопрос: Возможным ответным шагом на размещение «Першингов» в Европе будет, очевидно, размещение советских крылатых ракет на подводных лодках у американских берегов. Как скоро Советский Союз намерен это сделать и не приведет ли он к развитию событий, похожих на «кубинский кризис» в начале 60-х годов?

Ответ: Как следует из Заявления Ю. В. Андропова, в данном случае речь идет о развертывании соответствующих советских средств в океанских районах и морях, прилегающих к территории Соединенных Штатов. Америки, которые по своим характеристикам будут адекватны той угрозе, которую создают для нас и наших союзников американские ракеты, размещаемые в Европе. Поясно еще раз: и по досягаемости, и по мощностности, и по точности, и что особенно важно, по подлетному времени до цели.

Хотелось бы еще добавить, что возможности наших Вооруженных Сил далеко не исчерпываются одними только ракетами. И поэтому на всякие действия, направленные на изменение существующего европейского и общестратегического баланса, будут, разумеется, приняты и другие меры, обеспечивающие безопасность Советского Союза и других стран социалистического содружества. Какие именно — конкретизировать не считаю возможным.

Что касается второй половины вопроса, то он не имеет отношения к ответным мерам, о которых говорится в Заявлении Ю. В. Андропова.

Вопрос: Как можно объяснить немцу, голландцу, итальянцу, т. е. западноевропейцам, людям из стран, которые сами не обладают ядерным оружием: почему Советскому Союзу нужны современные ракеты типа СС-20, которые направлены на цели в их странах?

Ответ: Когда мы говорим о возможности ответных действий на размещение американских ракет в Европе, мы имеем в виду прежде всего те районы, где будут размещены эти американские ракеты.

Вопрос: На Западе пытаются трактовать ответные меры СССР как якобы заранее запланированные и не связанные с развертыванием американских ракет в Европе. В чем смысл подобных утверждений? Можете ли сообщить, сколько ракет и каких видов СССР планирует разместить в ответ на размещение ракет НАТО?

Ответ: Ответные меры СССР носят вынужденный характер. Они заранее не планировались и вызваны только появлением в Европе новых американских ракет. Не будь «Першингов» и крылатых ракет США в Европе — не было бы и наших контрмер. Это совершенно четко сказано в Заявлении Ю. В. Андропова. Какими будут действия Соединенных Штатов и стран НАТО в Европе, такими и в таких же размерах будут и ответные действия советской стороны.

Хотелось бы еще раз подчеркнуть, что Советский Союз твердо стоит вообще на позиции сокращения ядерных арсеналов. В отличие от тех, которые утверждают, что ядерное устрашение является лучшей гарантией предотвращения войны, Советский Союз считает, что чем меньше ядерные арсеналы сторон, тем больше надежды на сохранение мира. Поэтому мы выступаем за радикальное сокращение ядерных вооружений. Если говорить о Европе, то мы полностью готовы пойти на то, чтобы ликвидировать здесь ядерные вооружения как средней дальности, так и тактические.

Вопрос: Недавно миллионы

американцев смотрели телевизионный фильм о том, что было бы на следующий день после ядерной войны. В Соединенных Штатах много говорят об этом. Видел ли маршал Огарков этот фильм?

Ответ: Да, видел и считаю, что та опасность, которая показана в фильме, реально существует. Судите сами. Сейчас в составе стратегических ядерных сил США в одном только залпе и пуще может быть использовано 12 тысяч зарядов общей мощностью 3 400 мегатонн. Ведь это в 170 тысяч раз больше мощности той первой атомной бомбы, которая была сброшена американцами в 1945 году на Хиросиму! В 170 тысяч раз! Вдумайтесь в это.

И это только в составе стратегических ядерных сил. А если мы приплюсуем сюда весь запас ядерных сил Соединенных Штатов Америки и других стран НАТО, то это число возрастет в несколько раз. Но это опять-таки только одна сторона. А если добавить сюда ядерные средства другой стороны, то нетрудно понять, что мир уже дошел до того предела, когда ядерному безумию пора положить конец.

Вопрос: Есть ли надежда, что теперь, при создавшейся обстановке, когда происходит в Европе размещение американских ракет, СССР пойдет на компромисс в вопросе об английских и французских боеголовках и согласится их не учитывать?

Ответ: Нет, не учитывать их нельзя.

Вопрос: Средства информации приносят нам известия о возможности поставить «Першинги» не только в Европе, но и в других местах земного шара, и в частности идет речь о поставке США «Першингов» в Израиль.

Ответ: «Першинги», размещенные в Европе, нацелены не только на социалистические страны. Они имеют возможность достигать и района Средиземноморья и Ближнего Востока. Создавая напряженность в Европе, Соединенные Штаты создают ее также в районе Ближнего Востока и Средиземноморья. Наши ответные меры соответственно являются заботой не только о нашей безопасности, но и о безопасности наших союзников и наших друзей.

Вопрос: Как представляет себе Советский Союз решение в дальнейшем проблемы ядерных вооружений в Европе?

Ответ: В своем Заявлении Ю. В. Андропов указал, что если США и другие страны проявят готовность вернуться к положению, которое существовало до начала размещения американских ракет, тогда вновь обретут силу внесенные ранее Советским Союзом предложения по вопросам ограничения и сокращения ядерных вооружений в Европе. В этом случае, то есть при условии восстановления прежнего положения, возобновили бы свое действие и односторонние обязательства Советского Союза в этой области.

В Заявлении напоминалось о том, что Советский Союз подтверждает свое предложение о том, чтобы сделать Европу вообще свободной от ядерного оружия — как средней дальности, так и тактического. Советский Союз в принципе убежден, что мир может быть упрочен и безопасностью народов гарантирована не путем наращивания и изобретения все новых видов вооружения, а, наоборот, путем сокращения существующих вооружений до неизмеримо более низких уровней. Уберечь человечество от грозной опасности, подчеркнул Ю. В. Андропов, может и должен только человеческий разум.

Мы верим в человеческий разум и верим в то, что в конечном итоге здравый смысл возобладает.

Участники пресс-конференции ответили и на ряд других вопросов.

(ТАСС).

ПРАКЛЁН ВАЙНЕ!

Паданне сведчыць, што камяні самі растуць з зямлі. Сёлета, скажам, іх збяраш і знясеш у кучу, а ў наступным годзе яны з'явіцца зноў. Стагоддзямі араты на карку, у кашы, знішчаны, сцягваў іх да мякы, але выходзілі з разораў новыя; больша ля палетка крушня, заўсёды не адна — некалькі... У спаленай вёсцы, забітым хутары няма палеткаў. Гінуць людзі, і добра ўгноеная некалі зямля зарастае лесам — бярэзнікам ці гонкім хвойнікам. Толькі застаюцца ў тым лесе ўрослыя ў дол заімпрыяваныя крушні напамінак аб цяжкай людской працы, аб пякельным торы, што гэтую працу перарвала.

З усёй Шунеўкі, што ў Віцебскай вобласці, цудам ацалелі тры чалавекі: Кастусь Ананіч, яго шацігадовая дачка Зоф'я і дзевяцігадовы Уладзя Руткоўскі. У 1961 годзе Кастусь Ананіч памёр. Руткоўскі жыве зараз на Украіне. Гэты расказ запісаны са слоў зусім яшчэ маленькай тады Зоф'і Ананіч:

— У той дзень людзі ўжо нешта прадчувалі. Усю ноч мужчыны на чарзе залазілі на дрэвы і

пільнавалі шашу. У лесе былі павыкопаныя зямлянкі — там хаваліся жанчыны з дзецьмі. Толькі старыя засталіся ў хатах. Раніцай зрабілася зусім трывожна. І хоць было нейкае свята, людзі кінулі зямлянкі ды пайшлі хаватца ў лесе. Там доўга сядзелі. Потым дзеці заплакалі, бо хацелі есці. Маці пачала карміць нас, і тут усе ўбачылі немцаў. Бацька адразу падхапіўся і пабег, я за ім. Немцы па нас не стралялі. Тады пабеглі ўсе. Пачуліся стрэлы. А мы ўжо далёка былі, за мною яшчэ Уладзя бег. Тут бацька нагу прабіў зубам ад бараны і сеў. Мы яго дагналі. Пасля пайшлі ў Шунеўку, каб пабачыць, дзе наша маці. Падыходзім бліжэй, а адтуль смоль, крыкі. Бацька сеў і заплакаў, сказаў, што людзей паліць і б'юць. Мы пабеглі ў Дабруню, недалёка ад Шунеўкі. Бацька там сказаў, што немцы нас спалілі і сюды ідуць. Дык людзі схаваліся ў балоце такім, дзе журавіны растуць. Немцы прыехалі, усё паналілі, а да балота ніяк не падступілі. Пачалі яны нас з мінамётаў біць. Многа людзей пабілі, а мы ўсё ж ацалелі, толькі бацьку ногі пасекла. Потым на калёсах паехалі сваіх шукаць. Памятаю, дзеда знайшлі абпаленага,

з рудой барадой. А попел ад сваіх мы ў хусткі завязвалі, а дамаўя ж ніякага не было, дык у якую шуфлядку ды на могільнік...

Што можна дадаць да гэтага?.. 186 замардаваных, спаленых беларускіх вёсак, якія ніколі ўжо не адродзіцца; кожнага чацвёртага загінуўшага, кожнага трэцяга на Віцебшчыне. Шунеўцам не пашанцавала быць ні першымі, ні другімі, яны, як і хатынцы, дальвянцы, былі трэцімі, чацвёртымі.

Польмя не баяцца толькі камень і вада. Таму ад спаленай хаты застаюцца пачарнелы падмурак з комінам, студня і можа яшчэ тое, што некалі было садком. Так і ў Шунеўцы, дзе цяпер створаны мемарыял (аўтары А. Анікейчык, Л. Левін, Ю. Градаў). Уздоўж шашы дваццаць два мёртвыя падмуркі, пакручаныя полымем дзічкі ды студні. Ля кожнага падмурку сходны — тры прыступкі ў неба. На верхняй — полымя, у гэтым полымі імёны тых, хто загінуў. А над усім, у цэнтры ўсяго, — найсвяцейшая, жалобная постаць маці. Гавораць, што правобразам для стварэння помніка палужыў рэальны вобраз мясцовай настаўніцы. Калі людзей прыгналі з лесу ў Шунеўку, туды ж прыбегла і настаўніца з дачкою. Яна па-нямецку тлумачыла, што дзеці, жанчыны не вінаватыя, што гэта яна страляла па карніках з аўтамата. Кабету, а следам і дзяўчынку кінулі ў калодзеж.

...Стаць жанчына, сцяўшы вусны і раскінуўшы рукі, а вакол нема галосіць папалішча, уся наваколняя прырода. Помнік мае і яшчэ адзін кантэкст. Гэта праклён вайне наогул, праклён забойству, знішчэнню, заўчаснай, жалівай смерці. Праклён тым, хто хоча ўсю Зямлю зрабіць папалішчам.

Алесь СУША.

НА ЗДЫМКАХ: Зоф'я МІЦЬКОВА жыве ў суседняй Рашкаўцы, таксама спаленай у час вайны. Сюды, да калодзежа ў Шунеўцы, куды кідалі фашысты бездапаможных дзяцей і жанчын, яна прыходзіць, каб пакланіцца светлай памяці землякоў; Зоф'я АНАНІЧ — сведка рас-

правы нямецка-фашысцкіх захопнікаў над мірнымі жыхарамі; зvon над абпаленым мёртвым дрэвам, якое гарэла разам з людзьмі.
Фота аўтара.

пішуць землякі

ОТНИМАЮТ ПРАВО НА ЖИЗНЬ

Уважаемая редакция «Голас Радзімы!»
Сердечный привет от русских женщин, проживающих в Бельгии, которым в сентябре этого года посчастливилось увидеть прекрасный город Минск. Через газету мы принесли свою глубокую благодарность всем, кто дал нам возможность посетить Белоруссию, а также благодарим за полезные, прекрасно организованные курсы по изучению истории, культуры, языка нашего народа. Сестры вновь за парты, слушать захватывающие лекции, разговаривать с умными людьми значило для нас очень много. Мы как будто сбросили с плеч неинтересно

прожитые годы, почувствовали себя полноценными людьми, получили заряд на будущее. И теперь вспоминаем свои встречи с художником Михаилом Савицким, писателем Иваном Шамякиным. Это простые, добрые люди и в то же время такие знаменитые.

Тяжелое, я бы сказала, тягостное впечатление произвела на нас Хатынь. Мы ведь в себе до сих пор носим острую непреходящую боль, причиненную нам войной. По-моему, каждому человеку, особенно тем, кто не видел ужасов войны, полезно, просто необходимо хоть раз побывать в Хатыни. И именно сейчас, когда во многих местах на земном шаре на головы мирных жителей сыплются бомбы, возникают новые кладбища. Непонятно нам, на что надеются те, кто поддерживает политику нынешней американской администрации,

или те, кто до сих пор не примкнул к движению за мир.

В Западной Европе очень много говорят о правах человека. И в то же время у нас отняли право на труд, а теперь посягают и на наше право на саму жизнь.

Как и раньше, мы будем всем рассказывать о миролюбивой политике Советского Союза, участвовать во всех маршах мира. Мы должны отстаивать мир, чтобы жили наши дети и внуки.

Хочу также через газету передать дружеский привет нашим сокурсникам в Австрии, Италии, Соединенных Штатах, Англии. Только дружба и сплоченность победят мрак войны.

Вера ЕЛФИМОВА.

Бельгия.

П'ЕСЫ, ШТО ПРЫЙШЛІ

3 ГАЗЕТНЫХ ПАЛОС

КАНФЛІКТЫ, ВАСТРЭЙШЫЯ
ЗА ШЭКСПІРАЎСКІЯ

Сучасны савецкі палітычны тэатр многім абавязаны міжнародным аглядальнікам. Генрых Баравік, які доўгія гады быў карэспандэнтам Агенцтва друку Навіны, Томас Калеснічэнка і Вадзім Някрасаў з «Правды», былы супрацоўнік гэтай жа газеты Васіль Чычкоў, рэдактар літоўскай «Ціесы» Альбертас Лаўрынчукас — спіс гэты можна працягваць.

Вядомыя савецкія журналісты-міжнароднікі ступілі на сцэну, вядома ж, не выпадкова. Тое, пра што ім даводзілася і даводзіцца пісаць, называў драматычнае, часам проста не ўмяшчаецца ў рамкі газетных палос. Эпоха сусветных узрушэнняў, крытычны момант гісторыі чалавечства, калі адзін мань-як можа знішчыць усю Зямлю, — канфлікт, вастрэйшыя за шэкспіраўскія.

Палітычны тэатр — тэрмін не зусім дакладны. Палітычным савецкі тэатр быў і застаецца з моманту свайго нараджэння. А сённяшні напрамак, які развіўся ў сямідзесятых гадах, варта было б умоўна назваць «знешнепалітычным».

Зрэшты, і навізна тут адносна. Толькі што я перачытаў п'есу Канстанціна Сіманова «Рускае пытанне», створаную летам 1946 года. Гэта драматычны расказ пра лёс таленавітага амерыканскага журналіста, які насуперак чаканням сваіх шэфу напісаў сумленную кнігу пра Расію і адказаў у ёй адмоўна на пытанне: ці хочучь рускія вайны? Многія дыялогі п'есы цалкам маглі быць «падслуханы» сёння...

Генрых Баравік і Васіль Чычкоў у сваіх драмах «Інтэрв'ю ў Буэнас-Айрэсе» і «Няскончаны дыялог» прапанавалі ўвазе глядачоў разважанні пра сутнасць чылійскіх падзей дзесяцігадовай даўнасці. На падмошці сцэны выйшлі акцёры, якія іграюць рэальных удзельнікаў рэвалюцыйнага руху ў Лацінскай Амерыцы і персанажы выдуманых, народжаных творчым уяўленнем аўтараў.

У Баравіка «чылійскі варыянт» разглядаецца вачамі галоўнага героя, п'яцідзесяцігадовага рэспектабельнага журналіста Карласа Бланка — чалавек, які зусім не сімпатызаваў прэзідэнту Альенде, насупраць, рэзка крытыкаваў яго палітыку ў друку. І вось пераварот, да ўлады прыходзіць ваенная хунта. Забіты сябар, былы міністр урада Народнага адзінства. Фашысцкія малойчыкі здзекуюцца з жанчыны, якую Карлас кахаў. Схоплена і дачка, якую ён заўсёды стараўся заспярчаць ад палітыкі. Пасля таго як адбыліся ўсе гэтыя трагічныя падзеі, Карлас Бланка пачынае іх уласнае расследаванне. І прыходзіць да горкага і запознавага вываду, што не меў права займаць пазіцыю пачобнага назіральніка.

У «Няскончаным дыялогу» Чычкова прэзідэнт Сальвадор Альенде акружаны групай сяброў, якія належалі да розных партый, і кожны мае свой пункт гледжання, тую або іншую палітычную пазіцыю. Стрыжнем п'есы становяцца тры дыялогі прэзідэнта з Чэ Геварам. Тройчы яны абмяркоўваюць шляхі краіны і рэвалюцыі, і тройчы гэтая спрэчка застаецца незавершанай. Спраўды яны сустракаліся толькі аднойчы, пасля першай сустрэчы

Гевара загінуў, але ў цяжкія минуты Альенде ў думках вяртаецца да размовы з ім. У сваім развітальным звароце да народа прэзідэнт скажа: «Я перакананы, што насенне, якое мы кінулі ў свядомасць тысяч чылійцаў, ужо нельга будзе знішчыць. Недалёкі той дзень, калі зноў адкрыецца шырокая дарога, па якой пройдзе вольны чалавек». Хіба не пацвярджаюць гэта сённяшнія падзеі на шматпакутнай чылійскай зямлі?

Томас Калеснічэнка і Вадзім Някрасаў у сваёй п'есе «Рок-н-рол на святанні» паказалі студэнцкую моладзь ЗША, краіну, узрушаную в'етнамскай вайной. Карціна надзвычай стракатая. Гледачы трапляюць на рэпетыцыю спектакля «Ісус Хрыстос — суперзорка», які ў свой час выклікаў сенсацыю на Бродвэй, і на антываенную дэманстрацыю, і ў турэмную камеру... Надзвычай разнастайны і душэўны свет «раззлаваных» маладых герояў, але важней за ўсё для іх пытанне пытанняў: як жыць, куды ісці далей?

Аўтары п'есы доўга жылі ў гэтай краіне. І тыя амерыканцы, якім давялося глядзець спектакль, прызнаваліся (часам без асаблівага энтузіязму), што дастаткова трапна паказаны былі, норавы, атмасфера. Гадалі, спрабавалі падставіць канкрэтныя імёны нават да герояў, якія вялі дзеянне, двух тэлежурналістаў. Аднаму ўсё роўна, ці весці рэпартаж аб разгоне студэнцкай дэманстрацыі, ці рэкламаваць зубную пасту. Другі пакутліва стараецца зразумець: што ж усё-такі адбываецца цяпер з грамадствам?

Іншае, хутчэй кансерватыўнае кола амерыканцаў — дзе па знешніх прыкметах ёсць і пэўны матэрыяльны дабрабыт, і становішча ў грамадстве — у п'есе Альбертаса Лаўрынчукаса «Сярэдняя амерыканка» і «Апошняя просьба». Ці гарантуе, аднак, стандартны росквіт і шчасце ці хаця б спакой? Аказваецца, не. Па сходнай цане прадаюцца і купляюцца давер'е, сумленне, каханне, карыслівай становіцца нават бескарысліваць...

А п'еса Юліяна Сямёнава «Пошук-891» прыводзіць гледача ў Еўропу. Вядомаму савецкаму пісьменніку дала матэрыял таксама журналісцкая работа — уласным карэспандэнтам «Літаратурнай газеты» ў ФРГ. У «Пошук-891» пераплецены разам мінулае і сучаснае, амаль дэтэктыўная гісторыя пошуку прагрэсіўнымі немцамі мурэйных каштоўнасцей, выкрадзеных у гады вайны з Савецкай краіны, і з амаль працоўнай дакладнасцю ўзноўлення карціны адраджэння неанацизму, размежавання палярных палітычных сіл у Заходняй Германіі.

Няцяжка заўважыць, што тут аглядаюцца ў асноўным творы, што прыйшлі на сцэну напярэдні 80-х гадоў. Цяпер на савецкім «знешнепалітычным» тэатральным фронце пэўнае заціхша. Але гэта заціхша перад бурай. Бо кожны дзень прыносіць падзеі не проста драматычныя, а сапраўдныя трагедыі. Пра гэта, напэўна, пойдзе размова ў новых тэатральных творах.

Расціслаў ПАСПЕЛАЎ.

3 ФАЛЬКЛОРНАЙ ЭКСПЕДЫЦЫІ ВУЧОНЫХ АКАДЭМІ НАВУК БССР

ГУЧЫЦЬ РОДНАЯ ПЕСНЯ

У час гутаркі з нямецкім прафесарам Ф. Шольцам на IX Міжнародным з'ездзе славістаў у Кіеве мне было задана такое пытанне: «Што, у вас так проста можна прыехаць у любую вёску і запісаць народныя песні? Іх ведаюць і спяваюць з любоўю?» — «Іменна так і ёсць», — адказаў я прафесару, які быў гэтым адказам трохі здзіўлены.

Сёлета ў фальклорнай навуковай экспедыцыі, якая праводзіла сваю работу ў Лідскім і Воранаўскім раёнах Гродзенскай вобласці, мне давялося сустрэцца з некалькімі фальклорнымі групамі жанчын-спявачак, у рэпертуары якіх пераважала беларуская пазаабрадавая лірычная песня. Пра выканаўцаў народнай песні з вёскі Дакудава Лідскага раёна, якімі кіруе загадчыца клуба Міланя Вайцюшка, мне і хацелася б расказаць. Гэта аднавяскоўцы, вельмі розныя па ўзросту, але аб'яднаныя глыбокім разуменнем народнай песні і вялікай любоўю да яе.

Нягледзячы на сваю занятасць у летнюю гарачую пару (летні ж дзень год корміць!), гэтыя аматары песні позна вечарам, пасля ўсіх работ, збі-

раліся ў адной з сялянскіх хат ці ў клубе і спявалі амаль да святання з такім захваленнем і з такой асалодай, што забываліся пра ўсё на свеце.

У рэпертуары калектыву вялікае месца займае традыцыйная народная песня, якая да несла да нашых дзён малюнкi мінуўшчыны, былога сялянскага жыцця ў дарэвалюцыйныя часы. Але з асаблівым задавальненнем выконваюць спявачкі сучасныя народныя песні, напоўненыя светлай радасцю, дзе звычайнае, будзённае пераплятаецца з героікай мірнай стваральнай працы савецкага чалавек.

Гучаць песні, і з іх мы даведваемся пра радасць і гора, пра жаданні і мары людзей, пра іх чалавечыя загані і дабрадзейнасць. У старадаўніх — найчасцей чуоцца гаротныя стогны народа пад прыгнётам уладароў-паноў, смех і бяскрыўдныя жарты ў рэдкія хвіліны адпачынку. Тут не ўтойваецца агонь кахання дзяўчыны да яе мілага і пшчота малайца да прыгажуні дзяўчыны. Нямала і песень з вясёлым жартам, дасціпным гумарам ці нават бяэлітаснымі кпінамі. У залежнасці ад зместу песні на

загарэлых тварах выканаўцаў з'яўляўся выраз то радасці, то смутку, то задуменнасці ці пшчоты. Калі слухаш спяванне гэтых жанчын, нельга заставацца абывакавым. Міжволі чалавек перадаецца тое незвычайнае ўзрушэнне душы выканаўцаў, якое ідзе ад зместу выконваемых імі песень. У гэты час яны жывуць імі, хвалююцца разам з іх героямі і толькі ў канцы як бы пра сябе зазначаюць: «А хіба ж няпраўда? Так жа і было. Гэта ж не тое, што цяпер — жыві, чалавек, радуйся, усяго хапае, абы толькі вайны не было». У працэсе работы (запісвання песень) высветлілася, што ва ўсіх жанчын-спявачак і ў Пагуляй Надзеі — самай старэйшай, і ў Баршчэўскай Таццяны — самай маладой, — аднолькавыя адносіны і патрабаванні да песні: каб за душу брала, каб даходзіла да самай глыбіні сэрца слухача, каб у яго на вачах з'яўляліся слёзы. Такія выказванні тычацца не толькі зместу твора, але і манеры выканання. Добрае ўражанне пакідае і зладжанасць галасоў спявачак, якія гучаць на здзіўленне ва ўнісон. Што ж за песні ў іх рэпертуары? Гэта балады, сал-

Аляксандр Анісімаў як музыкант, дырыжор добра вядомы аматарам мастацтва. З 1980 года ён галоўны дырыжор Вялікага тэатра оперы і балета Беларускай ССР. Пры незвычайна высокім прафесіяналізме ў яго шырокае кола музычных інтарэсаў. Нягледзячы на разнастайнасць рэпертуару (Анісімаў дырыжуе такія спектаклямі, як «Царская нявеста», «Чыо-Чыо-сан», «Трубадур», «Травіята», «Рыгелета», «Дон-Жуан», «Новая зямля»), у яго творчасці пераважае цяга да музыкі рамантычнага характару. Магчыма таму несумненнай удачай стала для Аляксандра Міхайлавіча адна з апошніх прэм'ер Беларускага опернага — балет П. Чайкоўскага «Шчаўкунюк». Работу над гэтай партытурай сам дырыжор параўноўвае з работай мастака-рэжысёра, які здымае ўсё выпадковае, каб дабрацца да першага пласта. Цікавіцца А. Анісімаў і старадаўняй музыкай. Некалькі раней, у Ленінградзе, з творчай моладдзю Малаго опернага тэатра ён паставіў рэдкі выконваемую оперу Дж. Пучыні «Джані Скікі». У Мінску Аляксандр Анісімаў арганізаваў камерны аркестр. З гэтым калектывам аднавіў у канцэртным варыянце малавядомы твор Д. Чымарозы «Маэстра». А на

асноўнай сцэне тэатра з поспехам ішла напам'янутая камічная опера італьянскага кампазітара XIX стагоддзя Дж. Пергалезі «Служанка-пані», якая сваім адрэджэннем таксама абавязана А. Анісімаву. А. Анісімаў — палыміны прапагандыст музыкальнай культуры. І таму яго часта можна бачыць на сустрэчах са старшакласнікамі Мінска ў створаным для іх універсітэце музыкальна-тэатральнага мастацтва; на тэлеустудыі, дзе ён удзельнічае ў дзі-

цячай праграме; сярод студэнтаў філалагічнага факультэта Белдзяржуніверсітэта на вечарах антычнай паэзіі. У Беларускай кансерваторыі яго ведаюць, як здольнага і сур'ёзнага выкладчыка. НА ЗДЫМКАХ: галоўны дырыжор Вялікага тэатра оперы і балета БССР Аляксандр Анісімаў; на вечары антычнай паэзіі ў Белдзяржуніверсітэце; А. Анісімаў і народны мастак БССР А. Анікейчык у майстарні скульптара.

ацкія, рэкруцкія, песні перыя-
у Вялікай Айчыннай вайны,
любоўныя, сямейныя, жартоў-
ныя і інш.

Баладных песень шмат, але
выканаўцы адбіраюць сярод іх
іра-эпічныя, якія найбольш за-
даюць у душу, кранаюць за
кывое. Для прыкладу прывя-
дзем песню «Тапаліна» (з рас-
наўсюджаным у славянскім
фальклору сюжэтам — пера-
варэнне нявесткі ў расліну),
дзе сваякруза заклінае нявест-
ку ў таполю:

...Мела маці сына,
Рана ажыліла,
Маладу нявестку
Зраду неўзлюбіла.

Адала сыночка
Рана ў салдаты,
Маладу нявестку —
У поле жыта жаці.

Як не пажнеш жыта,
Не ідзі дадому,
Стань у чыстым полі
Хоць тапаліною.

Яна жала-жала,
Жала — не дажала,
Як сонейка зайшло,
Тапалінай стала...

Ах, мамачка, мама,
Што ты нарабіла,
Я люблю дзяўчыну,
А ты загубіла...

Запісаныя намі салдацкія і
рэкруцкія песні — элегічныя па
свайму характару. Элегічны ха-
рактар песні абумоўлены яе
надзвычай моцным эмацыя-
нальным зарадам — вялікім
смукам і журбою, бо нават

на думку самога селяніна, ва-
енная служба, акрамя гараван-
ня і ўсякага роду пазбаўлен-
няў, прыносіла яшчэ неміну-
чую смерць. Гэта яркая ма-
люецца ў песнях, дзе рэкрут у
час развітання з роднымі на
пытанне сваёй сястры, ці хут-
ка ён прыедзе да іх у госці,
адказвае:

Вазьмі, сястра, пяску
жменю
Да пасей на каменю,
Як той пясок жытам зыйдзе,
Тагды братка ў госці
прыйдзе.

Развітваючыся з сваёй маці,
сын наказвае, каб плакала па
ім і маладая жонка, і малая
дзеці, таму што яны застану-
ца на свеце сіротамі. Калі ма-
ці спытала, дзе ж шукаць яго,
то сын адказаў: «Там, дзе рэч-
кі будуць напайняцца крывёю,
а масты масціцца касцямі».
Добра разумеючы свой лёс,
рэкрут гаварыў:

Чула, чула мая доля,
Што не быці мне ўдома...
Паганяй-ка, фурман, клячу,
Чай, не бачыш, што я плачу...

Такім тужлівым, гаротным
настроём напоўнены амаль усе
рэкруцкія песні.

Зусім у іншым ключы гучаць
жартоўныя песні, якія заўсё-
ды карыстаюцца вялікай папу-
лярнасцю ў слухачоў. У гума-
рыстычных творах сямейна-
бытавога зместу высмейваецца
нявернасць у каханні, няроў-
насць шлюбам, няўмельства, не-
ахайнасць, гультайства і іншыя

заганы ў паводзінах і характа-
ры людзей.

Жонка мужа знаравіла,
Тры дні ў печы не тапіла.
Тая печ акалела,
Няма дроў ні палена.
Жонка мужа запрагае,
У лес па дрывы выязджае...

У дарэвалюцыйны час жар-
тоўныя песні сацыяльна-быта-
вога зместу вастрылі сваёй са-
тыры накіроўвалі супраць кла-
савых ворагаў: паноў, магна-
таў-прыгоннікаў, шляхты, іх
фаназыстыцы і пыхі, служак
царквы, царкоўнага прыгнёту і
інш. У тую пару яны выконвалі
пэўную сацыяльную функцыю,
паколькі выказвалі пратэст су-
праць усялякага прыгнёту. У
наш час сатырычная песня за-
стаецца вострай зброяй у ба-
рацьбе з перажыткамі мінула-
га ў сядомасці некаторых лю-
дзеў.

Даволі доўгі час існавала
памылковая думка, што народ-
ная беларуская песня мае ўво-
гуле сумны, тужлівы характар.
На наш погляд, тут мае месца
проста недаацэнка гумарыстыч-
най і сатырычнай песенна-паз-
тычнай творчасці народа. Са-
праўды, нямаю існавала песень
тужлівых. Але наш народ не
толькі плакаў. Ён умеў кліць і
весела смяяцца. Грунтоўнае вы-
вучэнне беларускай песні па-
казала, што нават у самых цяжкіх,
змрочных часы сваёй гісторыі
народ не губляў веры ў леп-
шую будучыню. У гэтым і пра-
яўлялася яго жыццесцвяр-
дальная сіла.

Антон ГУРСКИ,
фалькларыст.

ПРЫСВЕЧАНА ПАЭТУ-ДЭМАКРАТУ

Памяці Францішка Багушэ-
віча, беларускага паэта-дэма-
крата XIX стагоддзя, было
прысвечана свята ў вёсцы
Кушыяны Сморгонскага раё-
на, дзе прайшлі апошнія гады
жыцця пісьменніка, дзе нара-
дзіліся творы, якія сталі зда-
быткам усёй нацыянальнай
беларускай культуры. Багу-
шэвіч рэалістычна паказваў
карціны цяжкага жыцця ся-
лянства, гнеўна выкрываў
бужуазна-памешчыцкі лад,
дэспатызм самадзяржаўя.

На Сморгоншчыну прыеха-
лі беларускія паэты У. Няк-
ляеў, Д. Віцэль-Загнетава,
М. Дукса, мастакі Ю. Герасі-
менка і П. Гулевіч і інш.

Спачатку пабывалі ў вёс-
цы Жураны, дзе ўсклалі
кветкі на магільні пісьменніка.
А затым іх шлях ляжаў у
Кушыяны. Тут, у сельскім До-
ме культуры, чыталіся вер-
шы, прысвечаныя паэту, гу-
чала музыка.

Многа цёплых і добрых
слоў было сказана ў адрас
Міхаіла Ляпехі — галоўнага
захавальніка Дома-музея
Ф. Багушэвіча.

Прадстаўнікі творчай інтэ-
лігенцыі рэспублікі падарылі
музею карціны беларускіх
мастакоў, пасадзілі ў памяць
аб Ф. Багушэвічу маладыя
дубкі, якія прывезлі з Вязы-
нкі—радімы Я. Купалы.

В. КАЦНЬСОН.

прэм'еры, выстаўкі, сустрэчы

ГОСЦІ З ЛЕНІНГРАДСКАЙ КАНСЕРВАТОРЫЇ

У Беларускай дзяржаўнай
кансерваторыі імя А. Луна-
цкага наладжаны творчыя
сувязі з многімі музычнымі
ВНУ краіны. Нядаўна гасцямі
былі студэнты філіяла Ленін-
градскай дзяржаўнай кансер-
ваторыі імя М. Рымскага-Кор-
сакава — удзельнікі ансамбля
рускіх народных інструментаў.
Жывуць і вучацца яны ў Петра-
заводску (Карэлія).

У канцэртце прагучалі апра-
цоўкі рускіх народных песень і
танцаў, а таксама творы савец-
кіх кампазітараў.

МАРСКАЯ СТЫХІЯ ВАЧАМІ МАСТАКОЎ

У выставачнай зале Дзяр-
жаўнага музея БССР працягвае
працаваць выстаўка «Эстонія і
мора». Як вядома, спакон веку
эстонцы вялі нялёгкае бараць-
бу з марскою стихіяй, заваяў-
ваючы ў яе права на жыццё.
Калі знаёмішся з экспанатамі,
прадстаўленымі для паказу ра-
ботнікамі Талінскага марскога
музея, бы перагортваеш старон-
кі самой гісторыі.

Шматлікія марскія прылады,
якімі карысталіся марходцы ў
розныя часы, карціны з адлю-
страванымі караблёў — усё гэта
не проста рамонтныя, экса-
тыка, а шлях народа да пазнан-
ня свету, пакарання прыроды.

Багатая тая частка экспазі-
цыі, што расказвае пра нядаў-
няе мінулае. У прыватнасці, пра
рэвалюцыйныя падзеі, якія ад-

бываліся на Балтыцы. Прад-
стаўлены мадэлі сучасных суд-
наў, што прыпісаны да Эстон-
скага марскога параводства.

У ЭКСПАЗІЦЫЇ — МАСТАЦКАЕ ШКЛО

У Гродна, у выставачнай зале
абласной арганізацыі Саюза ма-
стакоў БССР, адкрыта выстаў-
ка твораў мастакоў шклозавода
«Нёман», прымеркаваная да
100-годдзя прадырства.

У экспазіцыі каля дзевяно-
ста работ са шкла. Гэта кам-
плекты, кампазіцыі, наборы для
напіткаў, вазы... Тут прадстаў-
лены работы мастакоў старэй-
шага пакалення У. Мурашвера,
Л. Мякоўва, В. Дзівінскай,
У. Жохавы, А. Федаркова, а
таксама творчай моладзі.

ПАДАРУНАК УНІВЕРСІТЭТУ

У Беларускай дзяржаўнай
універсітэце адкрылася ма-
стацкая выстаўка, экспанаты
якой яшчэ нядаўна былі асабі-
стай уласнасцю выкладчыка
філасофіі БДУ Анатоля Белага.
Вялікі аматар выяўленчага ма-
стацтва, ён на працягу многіх
гадоў збіраў калекцыю, а цяпер
падарыў свой збор універсітэту.
Студэнты з удзячнасцю пры-
нялі падарунак і, у сваю чаргу,
дапамаглі А. Беламу аформіць
экспазіцыю, якая стане настаян-
на дзёночай. Тут можна будзе
праводзіць практычныя заняткі
па сучаснаму выяўленчаму ма-
стацтву. На выстаўцы прад-
стаўлены творы А. Кашкурэві-
ча, М. Купавы, Э. Агуновіча,
М. і У. Басальгаў, А. Паслядо-
віч, Ю. Кухарава і іншых.

ПАПУЛЯРЫЗАТАР БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ Ў СЛАВАКІ

НАШ СЯБАР ПРАФЕСАР ГАШЫНЕЦ

Агортвае прыемнае хваля-
ванне, калі ў рукі трапляе ка-
рэспандэнцыя са штэмпелем
«Браціслава», а вочы затрымлі-
ваюцца на знаёмым почырку.
«Значыць, ёсць штосьці новае
ў нашых братэрскіх сувязях!» —
думаю сабе, і карціць хутчэй
распакаваць бандэроль. У ёй—
водгукі славацкага прафесара
Эдуарда Гашынца на працы бе-
ларускіх даследчыкаў-лінгвістаў
і фалькларыстаў, часопісы «Ро-
чэнка» і штотыднёвік «Баёўнік»
з ягонымі публікацыямі аб
творчасці беларускіх пісьмен-
нікаў і мастацкімі перакладамі
твораў празаікаў.

Эдуард Гашынец шмат зра-
біў яе, а сам народ — за шчы-
расць і прастату, мужнасць і
адвагу пры абароне сваёй Ай-
чыны, за спагаду і дапамогу
іншым народам. Былы актыўны
удзельнік антыфашысцкага ру-
ху Супраціўлення і Славацкага
нацыянальнага паўстання Эду-
ард Гашынец стаў сябрам бра-
тоў-беларусаў, прапагандыстам
іх духоўных здабыткаў. Перш
за ўсё яго вабіць беларуская
мастацкая літаратура, якая ў
апошнія дзесяцігоддзі атрыма-
ла вядомасць у многіх краінах
свету дзякуючы свайму гума-
ністычнаму зместу, веры ў
шчасце людскога, у перамож-
насць жыцця на зямлі, ідэі міру
і прагрэсу.

З глыбокім разуменнем ча-
лавечага гора і болю сустрэў
прафесар Гашынец унікальную
дакументальную кнігу «Я з во-
гненнай вёскі...» Алеся Адамо-
віча, Янкі Брыля і Уладзіміра
Калесніка. Асобныя часткі з
гэтай кнігі ён адразу ж пера-
клаў на славацкую мову і са
сваімі каментарыямі змясціў
на старонках часопісаў «Рочэ-
нка, 1977» (каляндар), «Рочэнка,
1980» і штотыднёвіка «Баёўнік».

біў яе, а сам народ — за шчы-
расць і прастату, мужнасць і
адвагу пры абароне сваёй Ай-
чыны, за спагаду і дапамогу
іншым народам. Былы актыўны
удзельнік антыфашысцкага ру-
ху Супраціўлення і Славацкага
нацыянальнага паўстання Эду-
ард Гашынец стаў сябрам бра-
тоў-беларусаў, прапагандыстам
іх духоўных здабыткаў. Перш
за ўсё яго вабіць беларуская
мастацкая літаратура, якая ў
апошнія дзесяцігоддзі атрыма-
ла вядомасць у многіх краінах
свету дзякуючы свайму гума-
ністычнаму зместу, веры ў
шчасце людскога, у перамож-
насць жыцця на зямлі, ідэі міру
і прагрэсу.

З глыбокім разуменнем ча-
лавечага гора і болю сустрэў
прафесар Гашынец унікальную
дакументальную кнігу «Я з во-
гненнай вёскі...» Алеся Адамо-
віча, Янкі Брыля і Уладзіміра
Калесніка. Асобныя часткі з
гэтай кнігі ён адразу ж пера-
клаў на славацкую мову і са
сваімі каментарыямі змясціў
на старонках часопісаў «Рочэ-
нка, 1977» (каляндар), «Рочэнка,
1980» і штотыднёвіка «Баёўнік».

Наш славацкі сябар імкнецца
сістэматычна знаёміць сваіх
чытачоў з савецкай мемуарнай
літаратурай, у прыватнасці, з
кнігамі вядомых партызанскіх
важкоў С. Ваўпшасавы, П. Ка-
лініна, Р. Мачульскага, а такса-
ма з працамі гісторыкаў М.
Андрушчанкі, Р. Кручка, Г. Ша-
велы і іншых навукоўцаў.

Карпатліва ён збірае
звесткі пра славацкіх хлопцаў,
якія, апынуўшыся ў Беларусі,
разам з савецкімі патрыётамі
вялі барацьбу з захопнікамі.
Удала сістэматызуе, апрацоўвае
гэтыя матэрыялы і змяшчае
на старонках «Баёўніка».

Эдуард Гашынец вельмі па-
дабаецца літаратурная твор-
часць беларускіх пісьменнікаў
Янкі Брыля і Фёдора Янкоўска-
га, асабліва іх апавяданні. У
яго перакладзе творы гэтых
майстроў слова часта друкуюць
ў славацкай прэсе.

Прафесар Гашынец настаян-
на сочыць за навінкамі бела-
рускай педагагічнай навукі,
працамі савецкіх калег і адгу-
каецца на іх сваімі рэцэнзіямі,
агляднымі артыкуламі, якія
змяшчае на старонках мета-
дычнага часопіса «Словэнскі
язык а літаратура ў школе»
(«Славацкая мова і літаратура
ў школе»), дзе парадзі славац-
кім настаўнікам, што можна
выкарыстаць з вопыту бела-
рускай школы.

Прапагандысцкая і папуляр-
затарская дзейнасць па азнам-
ленню славацкай грамадскасці
з культурным і навуковым
жыццём Савецкай Беларусі на-
шага сябра Эдуарда Гашынца,
якому ў лістападзе споўнілася
60 гадоў, заслугувае пашаны
і ўдзячнасці.

Леў МІРАЧЫЦКІ,
кандыдат гістарычных навук.

ПРАПАНАУЕ БЮЛЕТЭНЬ ЮНЕСКО

У дзесятым нумары інфармацыйнага бю-
летэня «Новості», які распаўсюджвае
ЮНЕСКО, сярод іншых матэрыялаў зме-
шчаны артыкул лаўрэата Дзяржаўнай прэ-
міі БССР Васіля Віткі «Вучыць дзяцей
дабру і справядлівасці». Аўтар расказвае
пра жыццёвы і творчы шлях аднаго з па-

чынальнікаў беларускай літаратуры для
дзяцей і юнацтва Янкі Маўра. Артыкул
ілюстраваны здымкамі, якія паказваюць
некаторыя моманты з жыцця беларускіх
дзяцей. На адным з іх — народны артыст
БССР І. Лучанок праводзіць заняткі ў му-
зычнай школе.

Дзяржаўны тэатр музычнай камедыі БССР паказваў чарговую прэ-
м'еру — спектакль І. Кальмана «Чортаў коннік» паводле матываў
п'есы Ф. Мальнара. Рэжысёр-пастаноўшчык А. Каменская.
НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля. Фота У. КРУКА.

ЦІ НЕ ЗАБЫЛІ ВЫ ПАДПІСАЦА НА ГАЗЕТУ «ГОЛАС РАДЗІМЫ»?

ПАВАЖАНЫЯ СУАЙЧЫННІКІ! УПЭУНЕНЫ, ШТО АМАЛЬ УСЕ ВЫ ЧАСТА УСПАМІНАЕЦЕ РОДНЫ КУТ, ДЗЕ ПРАЙШЛІ ГАДЫ ВАШАГА ДЗЯЦІНСТВА І ЮНАЦТВА. І КОЖНАГА ЦІКАВІЦЬ, ЯКІМІ СТАЛІ ЗАРАЗ РОДНАЯ ВЁСКА ЦІ ГОРАД, ЯК ЖЫВУЦЬ НА РАДЗІМЕ БЛІЗКІЯ.

ТЫМ, ХТО ХОЧА АТРЫМАЦЬ АДКАЗЫ НА ГЭТЫЯ ПЫТАННІ, ВЕДАЦЬ АБ ЭКАНАМІЧНЫМ, ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНЫМ І КУЛЬТУРНЫМ ЖЫЦЦІ БЕЛАРУСКАЙ ССР, АБ МІЖНАРОДНЫХ СУВЯЗЯХ

РЭСПУБЛІКІ, — НЕ АБЫСЦІЯ БЕЗ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

НАБЫУШЫ ПАДПІСКУ НА НАСТУПНЫ ГОД, ВЫ ЗНОЎ БУДЗЕЦЕ КОЖНЫ ТЫДЗЕНЬ АТРЫМЛІВАЦЬ ВЕСТКІ З РОДНАЙ БЕЛАРУСІ.

НАПАМІНАЕМ, ШТО У КРАІНАХ, ДЗЕ ВЫ ЖЫВІЯЦЕ, НА «ГОЛАС РАДЗІМЫ» МОЖНА ПАДПІСАЦА ПРАЗ ФІРМЫ І АРГАНІЗАЦЫІ, ЯКІЯ СУПРАЦОЎНІЧАЮЦЬ З «МІЖНАРОДНАЙ КНІГАЙ». НИЖЭЙ МЫ ПРАПАНОЎВАЕМ ІХ АДРАСЫ У НЕКАТОРЫХ КРАІНАХ.

АУСТРАЛІЯ

C. B. D. Library and Subscription Service
Box 4886, G. P. O.
Sydney N. S. W. 2000

International Bookshop,
Pty. Ltd. 2nd Floor,
17 Elizabeth Street,
Melbourne, Victoria 3000

АРГЕНЦІНА

Szmid Sergio
Directorio 486
1822 Valentin Alsina
Buenos Aires

БЕЛЬГІЯ

Association
Belgique — U.R.S.S.
21, rue du Meridien
1030 Bruxelles

ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ

Central Books Ltd.,
14 The Leathermarket,
London SE 1 3ER, England

ІТАЛІЯ

Libreria Italia — U. R. S. S.
Piazza della Repubblica, 47
00186 Roma

ІСПАНІЯ

Libreria Rubinos
Alcala, 98
Madrid — 9

КАНАДА

Progress Books
71 Bathurst Street
3rd Floor
Toronto, Ont., M5V 2P6

ЗША

Four Continent Book Corp.
149 Fifth Avenue

New York, N. Y. 10010

Imported Publications, Inc.
320 West Ohio Street
Chicago, Illinois 60610

ФРГ

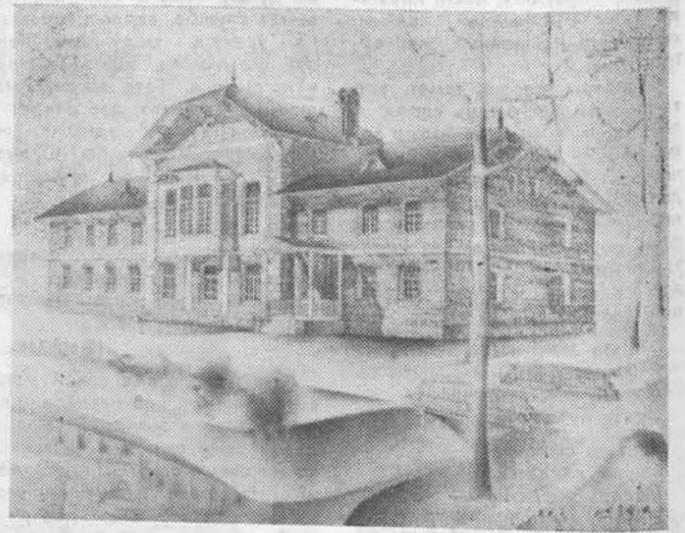
W. E. Saarbach GmbH
Ausland-Zeitungshandel
5 Köln 1
Follerstrabe 2 —
Postfach 10 16 10

Kubon und Sagner
P. O. Box 34 01 08
D-8000 München 34

ФРАНЦЫЯ

Librairie du Globe
2, Rue de Buci
75006 — Paris, 6-e

Les Livres Etrangers, S. A.
10, Rue Jean de Beauvais
75005 — Paris, 5-e.

У пасёлку Каранёўка Гомельскага раёна захаваўся помнік архітэктуры мінулага «Дом паляўнічага». Пабудова закладзена князем Паскевічам у сярэдзіне XIX стагоддзя ў вельмі прыгожым месцы. Участак абкружаны алямі, якія вялі раней у малы і вялікія зьярынцы. Сам будынак зроблены з чырвонай цэглы, атынкаваны толькі некаторыя архітэктурныя дэталі. Для «Дома паляўнічага» характэрны тонка знойдзены вообраз маленькага рамантычнага ляснога замка. Зараз спецыялісты навукова-рэстаўрацыйных вытворчых майстэрняў Міністэрства культуры БССР вядуць праектныя работы па рэстаўрацыі і прыстасаванні для сучасных патрэб «Дома паляўнічага». Тут вырашана стварыць арыгінальны па сваёй задуме музей песуна ЗДЫМКУ: так будзе выглядаць «Дом паляўнічага» праз некаторы час.

Фота В. ДУБІНКІ.

СПАТКАННЕ З ЗУБРАМ

Неяк у аднаго свайго знаёмага я ўбачыў на тэлевізары драўлянага зубра. Падалося, што недазе ўжо бачыў гэтую скульптуру. Тады прыгадалася пазалеташыня сустрэча з Анатолям Петраковым — лідскім майстрам-разьбярком. Зачаравала мяне панаванне ў ягонай кватэры прыгажуню зубраў.

Сёлага, калі быў у Лідзе, зноў наведаў Анатоля Міхайлавіча. Ён сустрэў мяне на панадворку ля разгатага дрэва, пад якім стаяў варштат з разьбярскімі прыладамі і распачатымі загатоўкамі. Пагаманілі пра жыццё. Гаспадар, як заўсёды, ахвотна паказаў свае апошнія вырабы.

Па сценах месцяцца маскі. Вось старадаўні майстар-разьбяр. Доўгія косы, падпярзаны вярхоўкай, ахайныя вусы з барадой. Лоб з барознамі маршчын. Добрыя, праніклівыя вочы. Дзіўна, але менавіта такімі ўяўляў я сабе тых рамеснікаў з сярэднявечных Вільні, Полацка ці Ліды. Разьбярства было адным з найшаноўных вольных рамёстваў у «магдэбургскіх» гарадах. У замовах дзеля аздобы храмаў, камяніц заможных гараджан і іншых ніколі не было нястачы.

Наш сучаснік-разьбяр таксама працуе не пакладаючы рук. Раніцай — кавалак дрэва, а да змяркання ў руках майстра ён робіцца зграбнай постацю зубра ці яшчэ якімнебудзь прыгожым сувенірам.

У А. Петракова нямала работ для душы, хаця шмат чаго падорана сябрам, знаёмым. Вось маска — галава дзівака. На твары ўсмешка ажно да вушэй.

— Сустрэў на кірмашы колішняга сябра. І надта ўжо ўразіла ягоная ўсмешка, тлумачыць Анатоль Міхайлавіч. — Як вярнуўся дамоў, адразу ўзяў у рукі разец.

Наступнае пано — галава зубра, зарослая густой пусцю. На нас пазірае толькі адно вока волата. Але колькі ў ім жыцця! Задумнае, са смуткам. Гэта вока мудрака. — А першай майёй работай, — працягвае разьбяр, — быў Несцерка.

Ён і цяпер стаіць на падконніку, зроблены яшчэ неспрактываванай рукою. Крыху ўяўлення. Вось ён шыбуе па полі. У добрым гуморы. Чуе птушыныя спеўны. Задзірае дагары галаву. Ажно капляюць з патыліцы валіцца, так што гаспадар мусіць падтрымаць яго рукою. Бачыць Несцерка ў блакіце жаўрука і твар шыршца ўсмешкай. Рукі ды ногі народныя героі мае дужыя, сам з сябе асілак. Такі здатны не толькі да весялосці, але і да працы. Таму і любіць ён разьбіраць.

А колькі ў пакоі майстра разнастайных фігурак зубраў! Мастак фантазіруе, імправізуе. У кожнай новай рабоце імкнецца ўвасобіць свае назіранні.

Анатоль Міхайлавіч шануе дрэва. Як знаўца тлумачыць выгоды той ці іншай драўніны. Яму самому больш да спадабы ліпа. Зручная ў рабоце, а як падсохне — кампанее. Зрэшты, у чымсьці праз тую пашану да дрэва і зрабіўся А. Петракоў разьбярком. Шкада стала клёна, што ў час непагадзі ўпаў на зямлю і сумна ляжаў у чаканні, калі яго спаліць у грубцы.

Сяргей АСТРАЎЦОЎ.

(ПОРТ)

НА ЧАРНАМОРСКАЙ паруснай рэгаце вызначыўся беларускі спартсмен Аляксандр Шнілько, які стаў пераможцам у класе «Лягучы галандзец».

МІЖНАРОДНЫЯ спаборніцтвы біятлістаў прайшлі ў Комі АССР.

На дыстанцыі 15 кіламетраў мінчане С. Дзямко і У. Сямёнаў занялі адпаведна трэцяе і чацвёртае месцы.

ТРЭЦІМ быў беларускі спартсмен Вадзім Пілпенка на міжнародным турніры «Паўночнае зьянне» па класічнай барацьбе, які прайшоў у Мурманску.

АДБЫЎСЯ фінальны паядынак баксёраў за званне абсалютнага чэмпіёна Савецкага Саюза.

У рашаючай сустрэчы Аляксея Юкаў (Гомель) — Глеб Малыхін (Растоў-на-Доне) перамог беларускі спартсмен. Аляксею Юкаву ўручаны таксама прыз штоднёвіка «Неделя» — «Крыштальная пальчатка».

ПЕРШЫ этап розыгрышу Кубка свету па лыжных гонках у жанчын прайшоў у ФРГ.

На пяцікіламетровай дыстанцыі перамагла чэхаславацкая спартсменка Квета Ярыева. З савецкіх лыжніц лепшы вынік паказала Тамара Маркашанская з Віцебска — трэцяе месца.

ФУТБАЛІСТЫ мінскага «Дынама» ў адной чацвёртай Кубка еўрапейскіх чэмпіёнаў сустрэнуцца з румынскай камандай «Дынама» (Бухарэст). Гэта стала вядома пасля жараб'ёўкі, якая адбылася 9 снежня ў Берне.

Першую сустрэчу мінчане праводзяць на сваім полі 7 сакавіка будучага года. Гульня ў адказ — 21 сакавіка.

ЧЭМПІЯНАТ Еўропы па радыётэлеграфіі прайшоў у Маскве.

Выдатна выступіла тут беларуская спартсменка Алена Свірыдовіч. Яна выйграла два віды праграмы і стала абсалютнай чэмпіёнкай кантынента.

НА МІЖНАРОДНЫХ спаборніцтвах па настольнаму тэнісу на прызы газеты «Советская культура» ўдзельнічалі беларускія спартсмены.

Сярэбраныя ўзнагароды на турніры за камандныя выступленні атрымалі мінчане Інга Явароўская і Іван Мінкевіч.

ВЫСОКІЯ вынікі паказалі беларускія стралкі на ўсесаюзным першынстве спартыўнага таварыства «Труд».

Асабліва вызначылася Тарэса Гірдзь (Гродна). Яна стала першай і другой адпаведна ў практыкаваннях МВ-9 і МВ-5 і заняла трэцяе месца ў стральбе з пнеўматычнай вінтоўкі.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 2118